

Corneliu-Liviu POPESCU

Securitatea națională vs. democrație, stat de drept și drepturile omului?

- studiu critic asupra ante-proiectelor de lege privind securitatea națională -

I. Aspecte introductive privind legislația securității naționale

1. Legislația infra-constituțională în vigoare în materia securității naționale, și anume legea-cadru în materie (Legea nr. 51/1991 privind siguranța națională a României¹), precum și legile speciale de organizare și funcționare a serviciilor secrete (Legea nr. 14/1992 privind organizarea și funcționarea Serviciului Român de Informații², Legea nr. 92/1996 privind organizarea și funcționarea Serviciului de Telecomunicații Speciale³, Legea nr. 1/1998 privind organizarea și funcționarea Serviciului de Informații Externe⁴ și Legea nr. 191/1998 privind organizarea și funcționarea Serviciului de Protecție și Pază⁵), respectiv a departamentelor ministeriale cu atribuții în domeniul siguranței naționale, este în mare măsură învechită și exprimă concepții securitare.

Mai mult, unele norme juridice în materie au fost constatate ca fiind contrare Convenției europene a drepturilor omului de Curtea Europeană a Drepturilor Omului⁶.

2. Modificarea legislației în materie este urmărită atât de Președintele României, cât și de Guvern.

Astfel, Serviciul Român de Informații, Serviciul de Informații Externe și Administrația Prezidențială au elaborat 4 „Propuneri de proiecte” – Legea privind activitatea de informații, contrainformații și securitate, Legea privind statutul profesional și de carieră al ofițerilor de informații, Legea privind organizarea și funcționarea Serviciului Român de Informații, Legea privind organizarea și funcționarea Serviciului de Informații Externe⁷. Acestea au fost apoi discutate în Consiliul Suprem de

¹ Monitorul Oficial al României nr. 163 din 7 august 1991.

² Monitorul Oficial al României nr. 33 din 3 martie 1992, cu modificările ulterioare.

³ Monitorul Oficial al României nr. 169 din 30 iulie 1996, cu modificările ulterioare.

⁴ Republicată în Monitorul Oficial al României nr. 511 din 18 octombrie 2000, cu modificările ulterioare.

⁵ Monitorul Oficial al României nr. 402 din 22 octombrie 1998, cu modificările ulterioare.

⁶ A se vedea Curtea Europeană a Drepturilor Omului, Marea Cameră, Hotărârea din 4 mai 2000, Cauza *Rotaru c. România*, <http://www.echr.coe.int> (site-ul oficial al Curții Europene a Drepturilor Omului).

⁷ A se vedea <http://www.presidency.ro> (site-ul oficial al Administrației Prezidențiale).

Apărare a Țării, acceptate de Președintele României și trimise comisiilor parlamentare de specialitate⁸.

Procedura este vădit neconstituțională, întrucât nici Președintele României, nici Consiliul Suprem de Apărare a Țării, nici serviciile speciale nu au dreptul de inițiativă legislativă. Consiliul Suprem de Apărare a Țării și serviciile speciale pot redacta ante-proiecte ori pot formula avize. La rândul său, Președintele României își poate exprima poziția participând la ședința Guvernului în care se adoptă proiectele de lege în materie (art. 87 din Constituție) ori poate, după adoptarea acestora de Parlament, să solicite fie reexaminarea lor [art. 77 alin. (2) din Constituție], fie cenzura constituționalității lor [art. 146 lit. a) din Constituție].

Pe de altă parte, Guvernul este acela care, potrivit rolului său constituțional și programului de guvernare acceptat de Parlament, asigură realizarea politicii interne și externe a țării și exercită conducerea generală a administrației publice [art. 102 alin. (1) din Constituție], deci inclusiv în domeniul securității naționale. El dispune de dreptul de inițiativă legislativă [art. 74 alin. (1) și (3) din Constituție].

Președintele României nu face decât să îndeplinească funcția de președinte al Consiliului Suprem de Apărare a Țării [art. 92 alin. (1) din Constituție], care nu are decât rolul de a organiza și coordona (noțiuni juridice total diferite de acelea de supra-și subordonare ierarhică) activitățile care privesc, *inter alia*, securitatea națională.

La rândul său, Guvernul, în mod constituțional, a elaborat „propunerea de proiect” – Legea securității naționale⁹.

3. În cele ce urmează, ne propunem să analizăm cele mai importante dispoziții ale acestor texte – de origine prezidențială sau guvernamentală – prin raportare la valorile fundamentale ale statului român, membru al Consiliului Europei și viitor membru al Uniunii Europene: democrație, stat de drept și drepturile omului.

O critică pertinentă în materie a formulat Fundația pentru o Societate Deschisă¹⁰.

II. Securitatea națională vs. democrație?

4. Printr-o jurisprudență constantă, Curtea Europeană a Drepturilor Omului acceptă existența serviciilor secrete într-o societate democratică, dar subliniază în permanență și în mod expres că trebuie să existe garanții puternice pentru ca aceste servicii, sub pretextul că apără democrația, să nu ducă la subminarea sau la distrugerea ei.

⁸ A se vedea *Comunicatele de presă ale Administrației Prezidențiale* din 13 februarie 2006, 13 aprilie 2006 și 17 aprilie 2006, <http://www.presidency.ro>.

⁹ A se consulta site-ul oficial al Guvernului, <http://www.guv.ro>.

¹⁰ A se vedea Fundația pentru o Societate Deschisă, *Comunicat de presă – Serviciile și ofițerii de informații: deasupra tuturor?*; *Comunicat de presă – Legea securității naționale: de la bune intenții la un sistem funcțional*, postate pe site-ul oficial al Fundației pentru o Societate Deschisă, <http://www.fsd.ro>.

5. *Legea privind activitatea de informații, contrainformații și securitate* prevede, la nivel declarativ, că aceste activități au ca obiectiv apărarea democrației constituționale [art. 4 lit. a)].

În același timp, legea definește aceste activități care vizează securitatea națională în mod extrem de larg, utilizând noțiuni generice, termeni vagi și confuzi, care se pretează la o interpretare extensivă.

Astfel, activitățile de informații, contrainformații și securitate au drept scop, spre exemplu, apărarea valorilor supreme garantate de Constituție [art. 4 lit. a)]. Or, valorile supreme și garantate ale statului român, ca stat de drept, democratic și social, sunt demnitatea omului, drepturile și libertățile cetățenilor, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic [art. 1 alin. (3) din Constituție]. Prin urmare, serviciile speciale își pot justifica orice acțiune, în orice domeniu, dacă ar urmări să apere demnitatea omului ori libera dezvoltare a personalității umane (spre exemplu, în învățământ, sănătate, cultură, protecție socială, culte religioase, sindicate), dreptatea (ingerințe în actul de justiție și în activitatea Curții Constituționale, Consiliului Superior al Magistraturii și Ministerului Public) ori pluralismul politic (imixtiuni în activitatea partidelor politice ori a presei).

De asemenea, activitățile ținând de securitatea națională urmăresc apărarea împotriva acțiunilor și fenomenelor care periclitează funcționarea normală a instituțiilor democratice [art. 4 lit. d)]. Termenii sunt extrem de generali, deoarece orice instituție din statul român este democratică, iar periclitarea funcționării normale poate oferi pretextul serviciilor speciale să se considere competente să intervină și atunci când un spital, o școală sau o primărie nu funcționează normal din cauza unei greve ori a îmbolnăvirii unei persoane din aparatul tehnic.

Mai mult, orice date sau informații care au relevanță pentru siguranța națională țin de activitatea de informații [art. 7 lit. a)], relevanța fiind o noțiune extrem de vagă și care, în plus, este lăsată exclusiv la latitudinea serviciilor de informații.

Amenințările la adresa securității naționale sunt manifestările de orice fel ale unor capacități, intenții, disfuncții sau vulnerabilități, precum și faptele, stările de fapt sau situațiile de natură să pună în pericol, direct sau indirect, securitatea națională [art. 7 lit. d)]. Nu numai că securitatea națională este definită extrem de larg, dar orice poate constitui o amenințare la adresa acesteia, justificând intervenția, sub toate aspectele, a serviciilor de informații.

Extremismul înseamnă, între altele, propaganda care contravine bunei funcționări a instituțiilor democratice [art. 7 lit. g)]. În jurisprudența sa, Curtea Europeană a Drepturilor Omului a stabilit că este protejată de libertatea de exprimare și de libertatea de asociere în domeniul politic, proiectul politic care vizează chiar schimbări de natură constituțională (inclusiv separatism teritorial), cu condiția ca procedura să fie constituțională și neviolentă, iar proiectul propus să fie democratic. În sensul legii române, o banală încercare de organizare a unei greve, a unei rezistențe civice pasive ori un boicot pot fi calificate drept propagandă care contravine bunei funcționări a instituțiilor democratice și va fi calificată drept extremism.

Aceleași observații sunt valabile pentru activitățile care aduc atingere integrității teritoriului, precum și orice manifestare care ar putea afecta patrimoniul național sau

potențialul economic al țării [art. 7 lit. j)]. Serviciile secrete se vor ocupa de tot, pornind de la un foc de tabără în pădure, o distrugere accidentală a unui panou rutier sau pescuitul ilegal.

Conform art. 7 lit. r), ingerință înseamnă orice tentativă de influențare ilegală a procesului decizional și a activității instituțiilor statului. Textul e atât de larg, încât un învățător ar trebui să denunțe serviciilor de securitate un școlar care a încercat să copieze.

Riscurile și amenințările la adresa securității naționale constau și în nerespectarea anumitor tratate internaționale [art. 8 alin. (6)], pretext perfect pentru împânzirea Ministerului Afacerilor Externe cu ofițeri de informații și informatori.

Același art. 8 protejează securitatea națională – atribuind deci competențe serviciilor speciale – pentru orice gen de faptă sau eveniment natural, fie că ar fi vorba de propagandă, de aspecte economice sau comerciale, de poluarea mediului etc.

6. Articolul 7 lit. m) și n), precum și art. 32 și următoarele, definesc sursele de informații și sursele umane secrete.

Nu există absolut niciun fel de limitare, astfel că serviciile de informații se pot plasa deasupra tuturor regulilor democratice și pot recruta oameni, care să le servească interesele în orice domeniu, punând în pericol democrația.

Nimic din lege nu interzice existența surselor umane în rândul parlamentarilor, miniștrilor, magistraților, avocaților, medicilor, ziariștilor, personalului clerical, liderilor partidelor politice ori de sindicat.

În acest mod, parlamentarii surse umane secrete nu vor mai fi în serviciul națiunii, judecătorii nu vor mai împărți dreptatea, presa nu va mai fi câinele de pază al democrației, partidele politice nu vor mai fi expresia pluralismului politic fără de care nu există societate democratică, avocații, medicii ori personalul clerical nu vor mai fi ținuți de secretul profesional, ci toți vor fi oamenii serviciilor secrete, servind interesele acestora și modul în care acestea concep „interesul național”, fără nicio legătură cu națiunea și cu legitimitatea populară ori cu respectarea drepturilor omului.

7. În mod nediferențiat, art. 10 face vorbire de competențele în materie ale Parlamentului, Președintelui României, Guvernului și Consiliului Suprem de Apărare a Țării, deși poziția constituțională, atribuțiile și legitimitatea acestora sunt total diferite. Pe primul plan este pus Președintele României, inclusiv înaintea Parlamentului. La rândul său, Guvernul, care are rolul constituțional de a realiza întreaga politică a țării, inclusiv în domeniul securității naționale, și de a exercita conducerea generală a administrației publice, este plasat ultimul.

Rolul fundamental în conducerea activității de informații este atribuit, inclusiv prin intermediul Comunității Naționale de Informații, Consiliului Suprem de Apărare a Țării, prezidat de Președintele României, prin violarea evidentă a rolului constituțional al Parlamentului și al Guvernului.

Mecanismele parlamentare de control asupra serviciilor speciale sunt rudimentare (art. 70-72), iar conducerea guvernamentală lipsește total, încălcându-se evident normele constituționale. Mai mult, art. 38 alin. (6), în loc să organizeze un control

parlamentar asupra activității serviciilor de informații, supune unui asemenea control pe beneficiarii de informații. În egală măsură, art. 70 reglementează mai multe comisii parlamentare speciale de control, el fiind însă neconstituțional, deoarece, potrivit art. 64 alin. (1) din Constituție, organizarea internă a Camerelor se reglementează prin regulamentele proprii – expresie a autonomiei parlamentare – iar nu prin lege. În schimb, puterea de conducere este atribuită, tot neconstituțional, Consiliului Suprem de Apărare a Țării și Președintelui României. În loc ca serviciile de informații să acționeze, conform Constituției, sub conducerea generală a Guvernului și sub controlul parlamentar (ambele aspecte necesitând dispoziții legislative clare și precise), ceea ce ar asigura legitimitate și control democratic asupra activității lor, ele sunt puse sub comanda Președintelui României, care își poate aroga astfel puteri discreționare, și a unui organ hibrid, Consiliul Suprem de Apărare a Țării.

Legea organizează existența a șase structuri speciale, fie autonome, fie departamentale (art. 15), fiind un număr exagerat de mare.

Președintele României, direct sau prin intermediul Consiliului Suprem de Apărare a Țării, intervine decisiv în numirea tuturor șefilor serviciilor secrete (art. 18).

8. Întreaga lege dă serviciilor de informații o putere exorbitantă, de a face absolut orice (termen extrem de larg definit) privind orice problemă care ține de amenințări (termen extrem de larg definit) la adresa securității naționale (termen extrem de larg definit). Practic, singurul judecător al acțiunii serviciilor de informații sunt chiar serviciile de informații, ele putând aprecia ce pot face în absolut orice domeniu. Pe de altă parte, orice autorități publice și persoane juridice au obligația de a colabora total și necondiționat cu serviciile de informații. Se includ aici, fără restricție, și Parlamentul, ca organ legiuitor direct reprezentativ, și instanțele judecătorești ori Curtea Constituțională, structuri independente, și partidele politice ori sindicatele, și orice banală persoană juridică de drept privat. Toată lumea colaborează din ordin și, practic, se subordonează serviciilor secrete, trăsătură indiscutabilă a statului polițienesc totalitar, iar nu a statului de drept și democratic (art. 39-41).

9. Nici art. 33 alin. (1) lit. b) din *Legea privind statutul profesional și de carieră al ofițerilor de informații* nu restrânge în vreun fel sfera persoanelor de sprijin, inclusiv informatori, pe care îi pot folosi ofițerii de informații, cu consecințele anterior prezentate.

Articolul 51 alin. (2) și art. 52 permit folosirea de ofițerii de informații de nume de serviciu și de identități și calități acoperite, cu excepția puterilor legiuitoare și judiciară și a organizațiilor politice sau religioase din România. Critica acestei soluții a fost deja parțial expusă, alte elemente urmând a fi prezentate în secțiunea relativă la drepturile omului.

10. Controlul parlamentar, reglementat de *Legea privind organizarea și funcționarea Serviciului Român de Informații* și de *Legea privind organizarea și funcționarea Serviciului de Informații Externe*, este total ineficient.

În disprețul normelor constituționale, cele două legi organizează de fapt subordonarea acestor servicii față de Consiliul Suprem de Apărare a Țării și față de Președintele României.

11. *Legea securității naționale*, prin art. 1-4, păcătuiește prin aceleași definiții extrem de largi și prin utilizarea aceluiași termeni extrem de generali sau de imprecizi, cu privire la securitatea națională și la riscurile la adresa securității naționale, care pot include, până la urmă absolut orice.

12. Articolul 6 din lege contravine Constituției atunci când împarte puterea de conducere a serviciilor speciale între Președintele României și Primul Ministru, deoarece acest rol constituțional nu poate reveni decât Guvernului (condus de Primul Ministru), sub controlul Parlamentului și doar în coordonarea Consiliului Suprem de Apărare a Țării (prezidat de Președintele României).

13. Textul guvernamental (art. 7 și art. 8) reduce numărul serviciilor de sine stătătoare la două (Serviciul Român de Informații și Serviciul de Informații Externe), ceea ce este un lucru pozitiv. El menține însă structuri specifice în cadrul Ministerului Apărării Naționale (art. 9), Ministerului Administrației și Internelor [art. 5 lit. b), art. 10 și art. 12], la care adaugă structuri specifice în cadrul Ministerului Justiției [art. 5 lit. b)], Parchetului de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție [denumit în mod neconstituțional Parchetul General – art. 5 lit. b)] și Ministerului Comunicațiilor și Tehnologiei Informațiilor (art. 13).

Nici acest text nu are însă curajul să reducă numărul total al serviciilor sau departamentelor secrete la unul sau două și să le încadreze în administrația ministerială, sub conducerea Guvernului și sub control parlamentar.

14. Articolele 14-16 din lege au aceleași curențe ca în textul prezidențial privind ineficiența controlului parlamentar, lipsit de efectivitate și de mecanisme concrete și contravenind autonomiei regulamentare a Parlamentului, consacrată constituțional.

III. Securitatea națională vs. stat de drept?

15. *Legea privind activitatea de informații, contrainformații și securitate* prevede, la nivel declarativ, că aceste activități se realizează în conformitate cu prevederile Constituției și legilor și au ca obiectiv apărarea ordinii constituționale și a celorlalte valori supreme garantate de Constituție [art. 3 alin. (1) și art. 4 lit. a)].

16. Articolul 5 alin. (1) din lege prevede că ofițerii de informații se subordonează exclusiv valorilor și intereselor naționale.

Formularea este extrem de periculoasă, întrucât un șef ierarhic sau un lider politic poate aprecia că interesul național este, spre exemplu, lichidarea unor persoane indezirabile.

Ofițerii de informații trebuie să se subordoneze legii, numai legea putând defini interesul național.

17. Articolul 33 și următoarele periclitează grav înfăptuirea justiției, interzicând orice fel de comunicare de date sau informații.

Textul este vădit neconstituțional, justiția fiind o putere în stat, garantată constituțional, față de care serviciile speciale nu se pot comporta ca o supra-putere.

18. Garanția esențială a oricărui stat de drept este justiția, cu consecința dreptului oricărei persoane de a se adresa justiției, precum și a posibilității justiției de a controla legalitatea actelor și activităților serviciilor speciale.

Or, art. 69 alin. (2) lit. d) din lege, prin modul de redactare, face din controlul judiciar un control de excepție, în limitele strict și expres prevăzute de legi speciale, iar nu un control de drept comun și de plină jurisdicție.

În același sens restrictiv este redactat art. 72.

19. Sancțiunile penale prevăzute de art. 75-78 din lege au în vedere exclusiv protejarea serviciilor speciale și a ofițerilor de informații.

Dimpotrivă, niciun fel de infracțiune specifică nu vizează abuzurile și ilegalitățile personalului și informatorilor serviciilor speciale, violarea gravă de aceștia a drepturilor omului.

Există un singur text, cu caracter general și fără niciun fel de eficiență reală, privind răspunderea contravențională, disciplinară, civilă sau penală, în caz de încălcare a dispozițiilor legii.

20. Și *Legea privind statutul profesional și de carieră al ofițerilor de informații*, în art. 4, prevede că ofițerii de informații își subordonează conduita profesională exclusiv apărării și promovării valorilor și intereselor naționale. Caracterul extrem de periculos al redactării textului a fost demonstrat *supra*.

De asemenea, art. 8, privind jurământul, pune onoarea și prestigiul serviciului secret înaintea drepturilor și libertăților fundamentale. Articolul 28 alin. (1) lit. f) îl obligă pe ofițerul de informații să protejeze imaginea serviciului de informații, chiar dacă aceasta ar semnifica săvârșirea ori ascunderea unei infracțiuni ori mărturie mincinoasă în justiție sau în fața Parlamentului.

Subliniem și faptul, incredibil, că ofițerii de informații, prin jurământ, se angajează să respecte numai drepturile și libertățile fundamentale ale cetățeanului, iar nu drepturile omului. Prin urmare, nimic din jurământul său nu împiedică un ofițer de informații, spre exemplu, să tortureze sau să violeze în mod grav orice alt drept al unui străin sau apatrid. În același sens restrictiv este obligația din art. 28 alin. (1) lit. b).

21. Obligația de păstrare a secretului profesional, înscrisă în art. 31, are caracter absolut și împiedică inclusiv înfăptuirea justiției sau exercitarea controlului parlamentar.

22. Articolul 49 alin. (1) din lege sustrage ofițerii de informații oricărei forme de control, ordin sau răspundere, cu excepția celor față de șefii ierarhici. Și controlul parlamentar, și controlul judiciar sunt total ineficiente față de un ofițer de informații.

Acesta se află astfel plasat în afara oricărui control extern, deci deasupra legii, la puterea discreționară a șefilor ierarhici.

23. Extrem de grav, art. 49 alin. (2) interzice ca, în timpul exercitării atribuțiilor de serviciu, ofițerii de informații să fie percheziționați, reținuți sau arestați fără avizul prealabil al conducătorului serviciului.

Norma este vădit neconstituțională, sub mai multe aspecte. Ea încalcă egalitatea cetățenilor în fața legii, principiul că nimeni nu este mai presus de lege și că nu există privilegii în statul român. De asemenea, norma violează evident principiul constituțional al autorității, independenței și efectivității justiției. Nu în ultimul rând, drepturile omului nu se mai bucură de nicio protecție, în situația recunoașterii legale a unei impunități a ofițerilor de informații.

24. Caracterul limitat și de excepție al controlului judiciar asupra serviciilor speciale rezultă și din *Legea securității naționale* – art. 14 alin. (2) lit. d) și art. 24.

25. Prin norme de trimitere, art. 25 din această lege are în vedere doar infracțiunile împotriva securității naționale, iar nu și pe acelea săvârșite de ofițerii de informații sau informatori, sub forma violării grave a drepturilor omului.

Afirmarea răspunderii ofițerilor de informații, în art. 26, este iluzorie, cât timp nicio normă nu stabilește faptele ilicite, formele răspunderii, sancțiunile aplicabile, organele competente, procedurile și garanțiile.

IV. Securitatea națională vs. drepturile omului?

26. *Legea privind activitatea de informații, contrainformații și securitate* prevede, la nivel declarativ, că aceste activități se realizează cu respectarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului și are printre obiective protejarea exercitării neîngrădite a drepturilor și libertăților fundamentale ale omului [art. 3 alin. (1) și art. 4 lit. c)].

27. Articolul 5 alin. (2) din lege conține o garanție importantă pentru libertățile individuale, și anume faptul că ofițerii de informații nu pot efectua acte de urmărire penală și nu pot lua măsura reținerii sau arestării preventive. Ca o paranteză, autorii textului dovedesc o ignoranță monumentală cât privește arestarea preventivă, deoarece art. 23 alin. (4) din Constituție recunoaște în materie competența exclusivă a judecătorului.

Se exprimă astfel o separație fundamentală între activitatea de informații, efectuată de serviciile și ofițerii de informații (poliția de siguranță), și activitatea de instrucție penală, de competența procurorului și a poliției judiciare.

În schimb, legea nu interzice ca ofițerii de informații să treacă la punerea în executare a unui mandat de reținere sau de arestare emis de organul competent, creând astfel premisele unor abuzuri.

Pe de altă parte, art. 59 și următoarele din lege reglementează o colaborare atât de strânsă între serviciile de securitate și poliția judiciară, încât în fapt aceste servicii pot

ajunge să conducă, să direcționeze sau să influențeze activitatea poliției judiciare, și aceasta fără niciun control din partea procurorului sau a instanțelor judecătorești.

În același timp, însăși legea, prin art. 62 și art. 63, goleşte de orice conținut interdicția prevăzută expres privind desfășurarea actelor de cercetare penală, deoarece permite efectuarea de acte premergătoare și de acte de constatare, care servesc drept probe în procesul penal. Semnalăm faptul că toate aceste activități, care pot determina condamnarea unei persoane, se desfășoară înainte de începerea procesului penal, adică înainte de începerea urmăririi penale, nefiind posibilă exercitarea drepturilor apărării ori un control judiciar independent. Mai mult, procurorul poate decide ca ofițerii de informații să acorde sprijin poliției judiciare, ceea ce înseamnă o transformare mascată, semi-oficială a ofițerilor de informații în ofițeri de poliție judiciară.

Ofițerii de informații și informatorii pot folosi identități acoperite, cu excepția puterii legislative și judecătorești (art. 30). Niciun fel de protecție nu este acordată liderilor partidelor politice ori sindicatelor (aspecte privind pluralismul politic), ziariștilor (rolul presei într-o democrație), personalului cultelor, avocaților, notarilor, medicilor etc. (protecția secretului profesional). Mai mult, se pot folosi ca identități acoperite calitatea de procuror sau de ofițer de poliție judiciară, făcând inutilă practic interdicția pentru ofițerii de informații de a desfășura activități de cercetare penală.

Prin urmare, în raport cu toate aceste reglementări, respectiv curențe, distincția fundamentală dintre poliția de siguranță și poliția judiciară se estompează foarte mult, ofițerii de informații având sau putându-și aroga competențe de poliție judiciară, de multe ori în afara oricărui control judiciar și a respectării drepturilor apărării, dar cu consecințe juridice grave pentru situația inculpatului.

28. Articolul 26 din lege permite serviciilor secrete să culegă și să dețină orice fel de informații. Mai mult, orice agent economic, companie și operator de comunicații și transport trebuie să transmită toate datele și informațiile solicitate de serviciile secrete.

Nu există niciun fel de limită sau proporționalitate, niciun fel de garanție împotriva arbitrariului, niciun fel de mandat sau control exercitat de un judecător independent și imparțial.

În aceleași condiții abuzive se pot obține date de la instituțiile financiare, de credit și de finanțare.

29. Articolul 49 și următoarele din lege fac vorbire de restrângerea exercițiului unor drepturi, în special a dreptului la respectarea vieții private, a domiciliului și corespondenței, printr-o serie de măsuri extrem de variate. Scopul legitim este securitatea națională, dar aceasta și amenințările la adresa sa sunt atât de largi, încât legea nu satisface exigențele jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului privind previzibilitatea și garanțiile împotriva arbitrariului, iar măsurile nu sunt luate numai dacă este strict necesar, în mod strict proporțional și cu justificarea clară, temeinică și obiectivă a necesității lor, cu un control exterior și imparțial.

Este adevărat că există garanția acordată de cerința legală ca autorizarea să fie făcută de judecători. Totuși, în afara acestei autorizări nu există niciun control inde-

pendent și exterior asupra faptului dacă nu se recurge la ingerințe fără autorizare, dacă aceasta se respectă, dacă informațiile obținute se valorifică legal, dacă cele nenecesare se distrug etc. Mai mult, art. 55 permite ca în anumite împrejurări autorizarea judiciară să lipsească, ceea ce este inadmisibil.

Durata ingerinței poate, de asemenea, să fie prelungită fără limită maximă de timp, ceea ce duce la lipsa de proporționalitate a ingerinței.

Similar, nu se garantează eficient protecția vieții private față de informațiile obținute și care nu au legătură cu siguranța națională, și nici cu privire la distrugerea informațiilor la terminarea monitorizării, normele existente nefiind însoțite de garanții reale.

Articolul 64 și următoarele, cu aparența că reglementează protecția datelor cu caracter personal, sunt lipsite de orice eficiență practică, tocmai în absența oricăror garanții amintite anterior.

30. Persoana asupra căreia și-au produs efecte activitățile care constituie ingerințe în drepturile sale este lipsită de orice protecție.

Articolul 58 alin. (2), care face vorbire de sesizarea instanțelor judecătorești, a Avocatului Poporului sau a comisiilor parlamentare, este pur declarativ și lipsit de orice efecte, cât timp nu există obligația legală clară, cu termene și proceduri precise, de a informa persoana în cauză, la terminarea monitorizării, în condițiile în care datele obținute nu au fost valorificate în justiție.

31. Articolul 33 alin. (1) lit. a) și c) din *Legea privind statutul profesional și de carieră al ofițerilor de informații* permite ofițerilor de informații să ia practic orice fel de măsură, fără respectarea cerințelor legale, fără vreun control și fără vreo proporționalitate.

32. În *Legea securității naționale* (art. 21-24), garanțiile respectării drepturilor omului sunt extrem de vagi și, prin urmare, total ineficiente.

Petiția parlamentară și acțiunea în justiție, prevăzute de art. 24, sunt pur declarative, deci total ineficiente, în lipsa reglementării oricăror condiții, proceduri, termene, organe competente și puteri ale acestora.

V. Concluzii

33. Principalele concluzii care se pot desprinde din aceste ante-proiecte de lege sunt:

- numărul mare de servicii sau structuri secrete de informații sau de securitate;
- subordonarea aproape exclusivă a acestora față de Președintele României, direct sau prin intermediul Consiliului Suprem de Apărare a Țării, și ineficiența controlului parlamentar democratic, precum și a controlului judiciar;
- definirea extrem de largă a securității naționale și a amenințărilor la adresa acesteia, permițând serviciilor secrete intervenția în orice domeniu, la aprecierea lor discreționară;

- riscul real al plasării serviciilor secrete în afara regulilor statului de drept și democratic;
- coliziunea rolului de poliție de siguranță cu cel de poliție judiciară;
- existența unor ingerințe în drepturile omului, prevăzute de norme neclare, care nu sunt strict necesare și proporționale și care nu sunt garantate împotriva arbitrarului de un control efectiv și independent;
- concepția polițienească, totalitară și arbitrară a legilor, ca și prezența unor texte nejuridice sau ajuridice.

34. În actuala lor formă, toate aceste ante-proiecte contravin principiilor esențiale ale democrației, statului de drept și drepturilor omului, fiind în vădită contradicție cu Convenția europeană a drepturilor omului și cu jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului, precum și cu Constituția României.

Președintele României, Administrația Prezidențială, Consiliul Suprem de Apărare a Țării, serviciile secrete și, într-o măsură mai mică, Guvernul s-au dovedit incapabile să găsească un just echilibru între securitatea națională, pe de o parte, și valorile democrației, statului de drept și drepturilor omului, pe de altă parte, în cadrul constituțional și convențional.

Rămâne ca Parlamentul, instituția fundamentală a democrației, precum și Curtea Constituțională, instituția fundamentală a ordinii constituționale în statul de drept, să-și îndeplinească rolul constituțional și să nu îngăduie asemenea monstruoziități juridice.

În caz contrar, în cele din urmă, salvarea va veni de la gardianul drepturilor omului, Curtea Europeană a Drepturilor Omului.